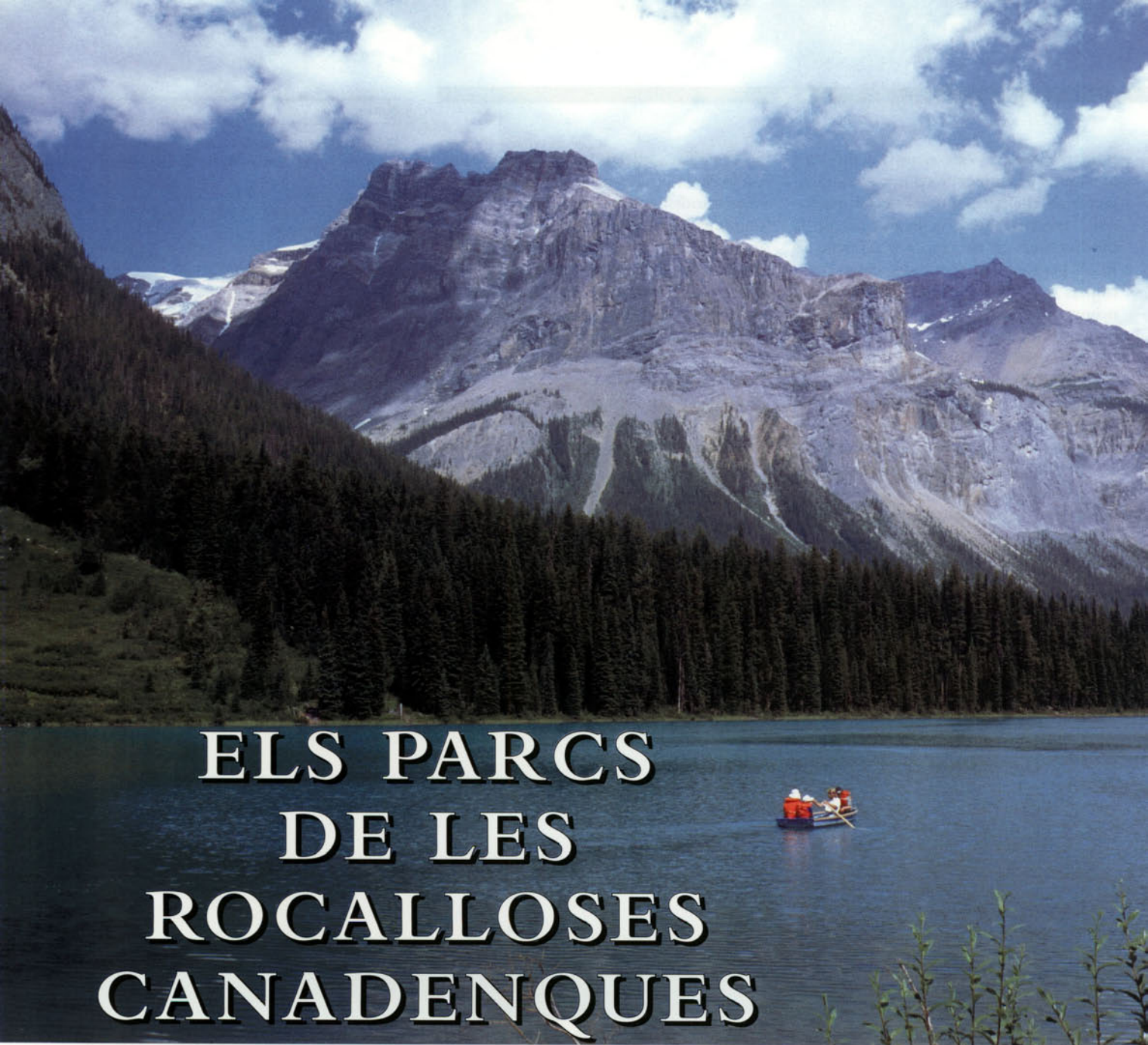

ELS PARCS DE LES ROCALLOSES CANADENQUES

LA IMMENSITAT DEL GRAN NORD

Rosa Serrano i Centelles

Doctora en geografia
Professora de Pedagogia Ambiental
Universitat Ramon Llull

Els parcs de les Rocalloses es troben situats a les muntanyes Rocalloses canadenques que, després de l'Himàlaia i dels Andes, constitueixen la serralada més llarga del món, amb més de 10 000 km de longitud. Originades fa només uns seixanta milions d'anys, són una jove formació en la qual destaquen els seus cims escarpats. En la fotografia s'observa un racó del llac Maragda amb els boscos de coníferes constituïts bàsicament per avets, i el conjunt dels quals forma la taigà canadenca

Avui, en aquesta era de la tecnologia en la qual la destrucció sistemàtica de l'entorn vital no sols assoleix cotes insospitades i intolerables en grans zones de la Terra, sinó que, a més a més, posa en perill la vida dels éssers vius que l'habiten –inclos l'home, naturalment–, parlar del Canadà equival a sembrar la llavor de l'esperança; és com evocar la imatge de l'autèntica natura salvatge: dels veritables paradisos amb què el “civilitzat” home modern –que en general porta una existència que no recorda en res la dels seus avantpassats– somnia retrobar-se.

No obstant això, aquest poderós influx, afavorit per la simple contemplació de les bellíssimes seqüències d'alguna pel·lícula rodada en els seus escenaris més amagats, o per la captivadora lectura dels formidables relats novel·lats de Jack London o de Francis Brett Harte, no és una sensació nova, ja que, amb tota seguretat, l'experimentaren

J. BALMES

Deu mil quilòmetres d'espina

Passarien encara molts anys fins a tenir certa consciència de què significava allò que tenien davant. I també serien necessaris costosos treballs per part de multitud d'estudiosos per tal de conèixer-lo, des de diferents punts de vista, en la seva exacta magnitud. Per una banda, geògrafs, cartògrafs, topògrafs i geòlegs per tal d'analitzar tots els aspectes físics; i per altra banda, naturalistes, ecòlegs, zoòlegs i botànics, en tot allò que es referia a la vida natural. Així, gràcies a aquests eminents experts, actualment estem en condicions d'elaborar un retrat robot en el qual es reflecteixin totes i cadascuna de les seves característiques importants.

I, precisament, és la grandiositat el que més ens crida l'atenció. En efecte, es tracta, després de l'Himàlaia i dels Andes, del sistema muntanyós més dilatat del món. La seva longitud total supera els 10 000 quilòmetres, vorejant sempre l'oest del continent nord-americà, i assolix els 1 800 quilòmetres d'amplada en el tram central. D'altra banda, segons els experts en la matèria, la seva formació data de fa tan sols uns seixanta milions d'anys; edat geològica relativament curta que justifica l'existència de nombrosos i escarpats cims —alguns superiors als 6 000 metres d'altura— i l'escàs desgast produït pels agents erosius sobre llurs superfícies.

Pel que fa als aspectes biològics i ecològics, convé parar esment en l'existència de múltiples ecosistemes —cadascun amb una sèrie d'espècies animals i vegetals típiques—, des del desert —a les Rocalloses d'Arizona i Nou Mèxic— a la tundra —al nord del Canadà—, alguns d'ells perfectament conservats malgrat ésser inserits en països que avui assoleixen els més alts nivells de desenvolupament i industrialització.

Una bona mostra de tot el que hem dit, tant pel que fa a la grandiositat paisatgística d'aquestes muntanyes, com per la riquesa faunística i botànica que contenen, el constitueix l'immaculat conjunt dels parcs de les Rocalloses —en la porció de les Rocalloses del sud-oest canadenc—, precisament del qual ens ocuparem al llarg d'aquest article, en els paràgrafs que vénen a continuació.

Set parcs en un

Segurament, aquells pioners que, a finals del segle passat, duts per la febre de l'or, travessaren el continent de punta a punta amb una fita fixa, el Klondike, foren els primers homes —llevat dels indis autòctons d'aquell sector— que contemplaren i comprovaren la magnitud dels parcs nacionals Banff i Jasper acabats de crear; encara que, possiblement, no poguessin arribar a comprendre els motius que havien induït els governants a prendre tal determinació. Per una banda eren evidents llurs extraordinàries qualitats estètiques —raó ja més que suficient—, però per altra banda —i això

és el que ells no arribarien a copsar— hi havia les imminents amenaces, contra l'equilibri ecològic, derivades de l'afluència massiva de tot tipus de gent que, en més d'una ocasió, formaven impressionants i devastadores processons que malmetien la integritat de tots els paratges per on passaven. Calia, doncs, evitar aquesta alteració tan lamentable, i calia preservar l'equilibri ecològic per a donar-lo com a herència, en el millor estat possible, a les generacions futures. Així, l'any 1885, el Parc Nacional Banff, amb 648 000 hectàrees (1 600 000 acres), fou el primer a crear-se. Dintre dels seus límits, que se situarien a cavall entre les províncies d'Alberta i Colúmbia Britànica, quedaven tancades definitivament algunes de les valls —generosament banyades per les aigües dels rius purs, com el Saskatchewan del Nord, el Red Deer i el Saskatchewan del Sud, i de nombrosos llacs originats per la fosa dels gels de les muntanyes circumdants— més intactes de totes les conegudes en aquell moment, a part dels elevats cims que sobrepassen els 5 000 m d'altura i poblacions, avui importants, com Banff —que va donar el seu nom al parc—, Field, Lake-Louise i Leancoil.

No obstant això, a causa de la consciència proteccionista que es va desencadenar en les més altes esferes governamentals —el detonant de la qual no fou, com es podria deduir, el Parc Nacional Banff, sinó el Parc Nacional Yellowstone, primer al món i creat l'1 de març de 1872 a les Rocalloses dels Estats Units d'Amèrica—, aquesta mesura va semblar insuficient ben aviat, i és per això que, uns anys més tard, el 1907, s'establien les fronteres d'un nou enclau protegit; concretament al nord-oest de l'anterior parc nacional canadenc i seguint, sense abandonar en cap moment la província d'Alberta, la trajectòria de les gegantines moles pètries de les muntanyes Rocalloses. El Parc Nacional Jasper —així se'l va anomenar— ocupava i ocupa una superfície d'1 113 750 hectàrees (2 750 000 acres), i resulta igualment meravellós i sobrerament interessant des del punt de vista conservacionista. En el seu interior, a part d'instaurar-se unes normes que reglessin l'activitat expansiva de la població de Jasper —de la qual pren el nom—, no tan sols es pretenia preservar una altra extensió substancial de boscos de coníferes propis de la taigà —entre els quals discorre el riu Athabasca, que creua el parc en la seva totalitat de sud a nord, i s'allotja el fabulós llac Maligne—, sinó que, a més a més, es volia evitar la destrucció d'alguns dels millors representants dels encara ancestrals ecosistemes zonals originats, segons l'altitud, als vessants dels cims més alts.

Després de 1885, data de la creació del Parc Nacional Banff, les Rocalloses canadenques constituïren la clau de la reserva del sistema de conservació del Canadà. A

primer els colonitzadors francesos quan, cap a l'any 1534, sota les ordres del navegant Jacques Cartier, exploraren l'incomparable paisatge que es perdia davant de llurs ulls. En aquella època, tot allò que trobaven a llur pas es conservava en el seu més primitiu i esplendorós estat. En primer lloc —partint de la costa atlàntica i seguint en direcció oest—, els impressionaria l'inimitable panorama, comú durant milers de quilòmetres, format per immensos boscos de coníferes —comunitat biològica coneguda com a taigà— i nombrosos llacs i rierols, d'aigües pures i cristal·lines, amagats al seu interior. Però, més tard, segons avançaven vers l'oceà Pacífic, no tan sols s'impressionarien de bell nou, sinó que, també, s'espantarien i s'exasperarien en veure com quelcom fora del normal els tancava definitivament el pas. Havien topat amb la més imposant cadena de tot el territori nord-americà: les muntanyes Rocalloses.

Situació dels parcs de les Rocalloses canadenques: Kootenay, Banff, Yoho, Jasper, Assiniboine, Robson i Hamber

Banff i Jasper se'ls uniren el Parc Nacional Yoho –al qual s'entra pel coll del Kicking Horse, i és conegut arreu pels alpinistes ja que posseeix cims alts i perillosos, i també per les glaceres, els boscos profunds i els torrents salvatges– i el Parc Nacional Kootenay –un parc pintoresc, de muntanya mitjana boscosa, amb aigües termals, congostos impressionants i terres sulfuroses–, fins a assolir una superfície entre els quatre parcs nacionals de 20 162 km², for-

mant una de les més grans regions naturals protegides del món. Reconeguda per la seva bellesa excepcional, posseeix característiques naturals d'interès patrimonial i científic. La glacera Athabasca, que surt del casquet glacial Colúmbia, és la més accessible d'Amèrica del Nord. La xarxa de coves de Castleguard, que s'estén sota les glaceres i ofereix les característiques càrstiques subglacials més magnífiques del món, forma un altre epifenomen natural del casquet

J. BALMES

Aquesta foto ens mostra un dels paisatges típics d'aquests parcs nacionals del sud-oest canadenc, que amb llurs gairebé dos milions d'hectàrees, constitueixen una de les zones més espectaculars i salvatges del Canadà. En ella, juntament amb cims nevats i densos boscos de coníferes, es localitzen nombrosos llacs (més de cent) que es troben esquitxats al llarg d'aquesta agresta regió muntanyosa

Un sender de 6 km, que remunta el riu Yoho des de la cascada Takakkaw, mena fins les Twin Falls (les cascades bes-sones), que són un dels indrets més salvatges i espectaculars del Parc Nacional Yoho

La cascada de Takakkaw, el nom indi de la qual significa "formidable", és la més alta del Canadà (384 m); el seu únic salt vertical, llarg i estret, talla el penya-segat que domina la vall del Yoho. Parc Nacional Yoho

J. BALMES

J. BALMES

J. BALMES

L'agresta geografia d'aquests parcs nacionals en plenes muntanyes Rocalloses, al sud-oest de la regió d'Alberta, queda sintetitzada en aquesta fotografia, en la qual es veu el cim Edith Cavell, el llac del mateix nom d'origen glacial i, cobrint els vessants, l'extens cinturó forestal de la taigà canadenc. Parc Nacional Jasper

glacial. La vall del Maligne conté totes les formes de terrenys muntanyosos. El llac Maligne, situat a l'extrem superior de la vall, és d'una bellesa llegendària amb les seves aigües tumultuoses d'un blau perfecte i, en segon terme, les muntanyes amb cims nevats. Més avall, el llac Medicine alimenta una de les xarxes més grans d'aigua subterrània d'Amèrica del Nord.

Els esquists argilosos de Burgess, al Parc Nacional Yoho, declarats patrimoni mundial el 1981, constitueixen un dels jaciments fòssils més importants del món i contenen les restes fòssilitzades de 140 espècies. Algunes no s'assemblen a cap animal conegut; d'altres es compten entre les millor preservades del món.

Més de seixanta espècies de mamífers es troben en els quatre parcs, com per

exemple l'ant, el cérvol, la cabra de muntanya, el mufló d'Amèrica, el caribú de bosc, el cérvol de Virgínia i el cérvol-ase. Es creu que hi ha dos-cents óssos grisos i més de tres-cents espècies d'aus diferents.

Els ciutadans del món participen d'aquest patrimoni juntament amb els canadencs, ja que el Comitè que decideix el patrimoni mundial, en la catorzena reunió general, que va tenir lloc a Banff el desembre de 1990, va decidir d'incloure igualment els parcs provincials de les muntanyes Assiniboine i Robson, i el de Hamber, en el conjunt dels parcs de les Rocalloses (amb els quatre parcs nacionals Yoho, Kootenay, Banff i Jasper). Són, per tant, set els parcs que formen el conjunt dels "parcs de les Rocalloses": quatre de nacionals i tres de provincials.

De l'aigua al gel

Segons la imatge que fins al moment hem forjat a les nostres ments d'aquests tresors naturals del Canadà, la varietat d'ecosistemes sembla ser el més digne d'esmentar. En efecte, no podien ser més nombrosos i contrastats: des del medi fluvial, format per rius i llacs d'aigües netes i exemptes del més mínim element contaminant, fins als gels perpetus, als cims més elevats, passant per prades i boscos, en els quals existeixen racons que encara no han estat trepitjats per cap peu humà; tots ells amb una sèrie d'espècies característiques, tant animals com vegetals, que conviuen en perfecta harmonia, al temps que ens sorprenen amb llurs qualitats gens normals per adaptar-se i sobreviure.

Si fem un estudi detallat de les muntanyes—considerant sempre el conjunt dels set parcs, ja que llurs analogies pel que respecta a la fauna, la flora i el relleu són prou evidents—podrem apreciar el que estem dient. A la part baixa, normalment a la vall o al congost format per diferents vessants concurrents, discorren els rius o s'instal·len els llacs, creant a llur voltant denses masses d'arbustos o bigarrades prades, en les quals domina l'herba búfal (*Buchlos dactyloides*), l'herba d'agulla (*Stipa spartea*), la grama blava (*Buotelona gracilis*) i l'herba índia (*Sorghastrum nutans*).

Iniciant ja la pujada pròpiament dita, a la base o al vessant de la muntanya apareixen—amb marcada notorietat—els boscos de fulla caduca, formant arbredes més o menys atapeïdes en les quals predomina el trèmol (*Populus tremuloides*) i el bedoll (*Betula pendula*).

A continuació, guanyant novament alçada i colonitzant el que podríem considerar com a vessant pròpiament dit, s'assenten les formacions vegetals que millor defineixen—ocupant també una extensió més gran—les muntanyes Rocalloses del sud del Canadà: els boscos boreals de coníferes o taigà (paraula d'origen rus amb què antigament només es designaven els boscos més

septentrionals d'Euràsia i que actualment s'ha universalitzat per anomenar també els d'Alaska i el Canadà). En aquest ecosistema singular, que crida poderosament l'atenció per la quantitat d'arbres que s'apinyen en cada hectàrea —una mitjana de mil i escaig—, predominen el pi de Murray (*Pinus contorta*) i la píce de Engelmann (*Picea engelmannii*) sobre l'avet de Douglas (*Pseudotsuga menziesii*), la píce negra (*Picea mariana*) i la píce blanca (*Picea glauca*), encara que les cinc espècies estan igualment adaptades —mitjançant el regulat tancament dels estomes de llurs agulles per a propiciar la gairebé nul·la transpiració— a les dures condicions ambientals imperants al llarg de gran part de l'any. A part d'aquestes coníferes, i malgrat que el sotabosc és molt pobre —a causa de l'acidesa del sòl, de la neu i de la poca llum que hi penetra—, és digna de destacar la presència d'exuberants tapisos vegetals —integrats per molses, líquens i, sobre tot, nabius (*Vaccinium sp.*)— que, com si fossin toves catifes, cobreixen extenses parcel·les, principalment en la part més assolellada dels vessants.

L'estrat següent, un cop deixem enrrera la taigà, el formen els prats alpins. Aquí, entre les plantes herbàcies més comunes, com *Heuchera glabra*, el lupí (*Lupinus nootkatensis*), l'espunyidella (*Galium palustre*) i driòpteris (*Dryopteris phegopteris*), destaquen algunes espècies àrtiques com les ericàcies (*Cassiope tetragona*) i la driade (*Dryas integrifolia*), a més de comptats exemplars de salze (*Salix arctica*) localitzats en el límit inferior de l'estrat.

Prop ja del pis nival, el prat deixa el seu lloc a les molses i líquens resistents

Prop ja del pis nival, desaparegut gairebé per complet l'element terrós, el prat deixa el seu lloc a les molses i líquens resistents, els quals no tan sols prosperen sense aparent dificultat sobre la superfície de les roques nues, sinó que, a més a més, contribueixen a disgregar-les —efectivament però imperceptible— per tal que segueixi el seu curs l'important cicle de formació del sòl.

Finalment, sobre aquestes cotes —que se situen al voltant dels 3 000 m d'altitud, amb variacions entre la solana i l'obaga—, i fins al mateix cim de les muntanyes, dominen les neus i els gels i l'absència total de qualsevol tipus de manifestacions vitals.

Carnívors i omnívors

Caminar, enfilarse o escalar per aquests grandiosos paratges de les muntanyes Rocalloses, en una excursió l'única finalitat de la qual sigui l'observació zoològica, pot produir una primera impressió

J. BALMES

certament desanimadora i, fins a cert punt, equívoca en no acomplir-se la lògica presumpció que “amb una varietat tan gran d'ecosistemes, per dret propi, la fauna serà també molt variada”. I la veritat és que, en efecte, el primer cop d'ull no pot ser el fidel reflex de la realitat. Allò que en un principi semblen grandiloqüents paisatges buits d'elements faunístics, després, conforme s'aprèn com, on i, sobretot, quan observar, es transformen en autèntiques deus de vida, encara que el nombre d'espècies animals diferents continuï essent relativament minso.

Així doncs, fent a miques sumàriament el contingut d'aquests importants adverbis interpolats, hem de dir que, respecte al quan —el més interessant dels tres—, les millors èpoques són la primavera i la tardor, ja que

La flora alpina està constituïda per un bon nombre d'espècies vegetals repartides per tot el món. L'estiu al Canadà és l'època de la florida a tota la zona per sobre dels boscos

**El llac Peyto,
al Parc Nacional Banff**

J. BALMES

Entre el llac Louise i Jasper hom pot veure, per la carretera dels "camps de glaç", més de cent glaceres; entre elles, l'espectacular glacera en forma de colom o àngel, als vessants rocosos de la glacera Athabasca, de 7 km de llarg

J. BALMES

Johnston Canyon. La cascada inferior del congost del riu Johnston és una alta cascada estreta i espectacular, entre els murs verticals del congost

AUTORA

els substancials canvis meteorològics que hi tenen lloc obliguen a gairebé totes les espècies —llevat d'algunes que cauen en letargia— a alterar completament el ritme de vida i a desplaçar-se d'un lloc a un altre. Aquestes migracions, que són conseqüència de la resposta dels organismes animals davant l'entrada en acció o regeneració de l'activitat fisiològica de certes glàndules insertes al costat de llurs cervells, concentren milers —i fins i tot milions, en no molt rares ocasions (per exemple, l'espectacular migració de 450 milions d'esquirols grisos a través de les muntanyes Rocalloses el 1866)— d'individus amb una sola i fixa fita: trobar un tros de natura que els aculli i els assegurí el pa de cada dia.

Pel que fa a l'on, la qüestió no necessita massa explicacions; únicament cal assenyalar que —naturalment, en les èpoques més propícies— és a les zones baixes, amb llacs o boscos —i millor encara si són caducifolis—, on resulta més aconsellable i fructífera l'observació.

I pel que fa al com —l'últim dels tres adverbis—, tampoc són necessàries massa explicacions, ja que, llevat d'algunes espècies d'aus —amb les quals convé mostrar-se caut en tot moment—, la tònica general es caracteritza per la gairebé excessiva tolerància davant la presència humana, permetent aproximacions realment insospitades i arribant, fins i tot, a menjar del palmell de la mà.

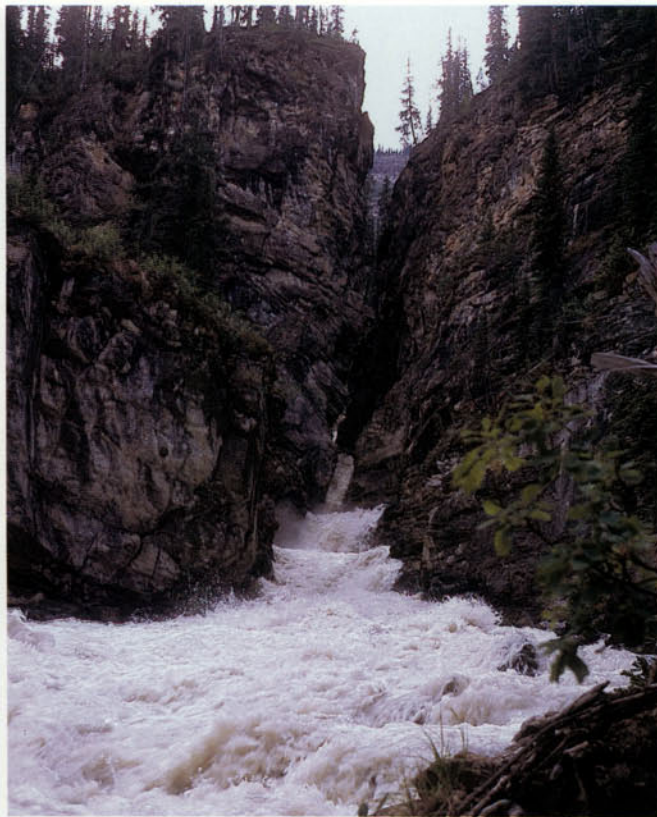
Un cop concretats aquests termes, estem en perfectes condicions d'afrontar el comentari d'aquestes espècies animals que representen l'altra riquesa dels parcs de les Rocalloses. I potser haurem de començar pels óssos, per diferents raons: la primera, per ocupar la cúspide de la piràmide ecològica dels set parcs, és a dir, per ser els superpredadors per excel·lència; i la segona, per erigir-se en l'únic perill —d'origen animal— contra la integritat física de l'home. Estan representats per dues espècies: l'ós negre americà (*Ursus americanus*), d'hàbits nocturns i solitaris, i l'ós gris (*Ursus arctos horribilis*), molt més gran que l'anterior, i que arriba amb facilitat a superar els 300 kg de pes i els 2,5 m de longitud. Tant l'un com l'altre, al marge de ser els predadors més poderosos d'aquelles altituds, denoten una portentosa capacitat per aprofitar tot tipus de recurs alimentós que puguin trobar en llurs territoris, des d'animals vius fins a deixalles d'excursionistes, passant per fruits, ous d'aus, peixos o carronya; cosa que no tan sols els atorga els merescuts distintius d'omnívors i oportunistes, sinó que, a més a més, els obliga a desenvolupar una àmplia gamma de conductes molt interessants des del punt de vista ecològic.

A part dels óssos, que no es deixen veure fora de la primavera o l'estiu, ja que amb les primeres neus cerquen un lloc arrecerat on caure en letargia i passar el perío-

de advers, pels diferents ecosistemes dels parcs de les Rocalloses també poden observar-se els següents carnívors: la marta americana (*Martes americana*), present únicament als boscos; el teixó (*Taxidea taxus*), poc conegut perquè els seus hàbits són típicament nocturns; el golut (*Gulo gulo luscus*), àgil depredador malgrat la seva tosca aparença; el puma (*Felis concolor*), habitant de zones rocalloses; el linx (*Felis lynx canadensis*), constant perill dels rossegadors; el llop (*Canis lupus*), principal perseguidor de grans ungulats; i el versàtil i abundant coiote (*Canis latrans*); tots ells hàbils caçadors que no dubten a acompanyar —o, millor dit, seguir— llurs víctimes habituals en llurs periòdics trasllats al llarg de cents o milers de quilòmetres.

Banyes i grapes

Si bé és cert que els carnívors anteriors són capaços de captivar l'atenció de l'observador per mèrits propis, no ho és menys que, a mesura que s'aprofundeix en el coneixement de noves espècies, ràpidament puguin aparèixer nous animals tanmateix interessants. Un bon exemple el constitueixen els famosos muflons bighorn (*Ovis canadensis*), també coneguts com a muflons de les Rocalloses, l'espectacularitat dels quals radica en els calorosos combats jeràrquics que, durant l'època de zel, inunden amb llurs estrepitosos cops la solitud i la calma de les tardes tardorenques. Llur hàbitat característic als parcs de les Rocalloses el formen els prats alpins, per sobre del límit dels arbres, on són veritablement abundants i manifesten una estruc-

J. BALMES

El torrent Kiking Horse ("Cavall que tira coces") duu aquest nom tan curiós a causa d'un incident que va tenir lloc el 1858. James Hector, geòleg de l'expedició Palliser que havia d'explorar les prades per jutjar llur fertilitat, va rebre una coça del seu cavall i va restar inconscient. Els guies indis el varen creure mort i, per poc, l'enterrenen viu

J. BALMES

El llac Bow, instal·lat al peu de la glacera, al llarg de la “carretera de les glaceres”. En temps serè reflecteix magníficament els cims del voltant

Els valors paisatgístics del Parc Nacional Jasper constitueixen un dels seus atributs principals i queden reflectits en aquesta fotografia. El llac Maligne, net, fred i d'aigua clara

J. BALMES

tura social perfectament ordenada: mascles adults per una banda i femelles amb cries per altra; agrupacions variables, pel que fa a nombre d'individus, que només es relacionen per a les cerimònies nupcials a finals de la tardor o al començament de l'hivern. Però, a part d'aquests costums dignes de ser esmentats, existeix un altre possiblement més curiós i, sobre tot, més vital. Es tracta, efectivament, de la migració o peregrinació anual vers els llocs d'hivernada. En aquesta activitat, les poblacions que habiten els alts i ara inhòspits massissos rocosos, utilitzen any rera any les mateixes rutes, sembla que transmeses per tradició visual de generació en generació a través dels segles, de manera que s'ha comprovat la pràctica impossibilitat de reintroduir-los en zones on antigament havien existit, en no poder ensenyar-los l'itinerari de viatge que els hauria permès assolir paratges on sobreviure a les dures inclemències atmosfèriques.

La cabra de les muntanyes Rocalloses (*Oreamnos americanus*) és un altre ungulat igualment impressionant. El seu hàbitat típic se situa per sobre del que ocupen els muflons, justament en l'estrat —immediatament superior— que precedeix els gels perpetus. Allà, gràcies a la incomparable adaptació —anatòmica i fisiològica— del seu organisme, es mou amb extraordinària agilitat per les agudes i escarpades roques, cercant els líquens que creixen al recer en qualsevol esclletxa entre dues roques, i resta

a l'aguait dels depredadors que li podrien jugar alguna mala passada. Igual que el seu parent anterior, en arribar els primers dies de l'hivern, es desplaça —en grups reduïts— vers aquelles zones més baixes on espera l'arribada de la propera primavera.

Encara més impressionant que la cabra de les muntanyes Rocalloses pot resultar l'ant (*Alces alces*), tant per les seves colossals dimensions —passa dels 600 kg de pes i rebassa els 2 m d'alçada fins a la creu—, com per la seva aparença descurada i gairebé ridícula. Al contrari que les dues espècies precedents, aquest cèrvid sembla presumir de la seva escassa agilitat per enfil·lar-se per les roques; freqüenta les àrees inundades i pantanoses i es mostra molt condescendent davant de la presència d'altres animals —inclosos l'home— per molt curta que sigui la seva proximitat.

Finalment, cal esmentar el cèrvol-ase (*Odocoileus hemionus*) i el cèrvol (*Cervus canadensis*), els quals, amb llurs contingents actuals molt reduïts, dipositen en aquestes enormes extensions protegides —inclosos, lògicament els altres parcs nacionals del territori nord-americà— llurs vagues esperances de vèncer l'amenaçant i intransigent extinció.

El recurs dels pinyons

Continuant amb el periple zoològic a través del conjunt dels parcs de les Rocalloses, i per tal de completar la visió global de la classe dels mamífers, els arriba el torn als rosegadors, habitants de tots els ecosistemes compresos entre els més baixos llits dels rius i els alts prats que precedeixen les neus perennes. Així, en els rius cabalosos i als grans llacs es pot sorprendre el castor (*Castor canadensis*), animal inconfusible pel seu aspecte curiós —cos massís i arrodonit, amb la cua nua i aplanada— i per la tan famosa i exclusiva "mania" de construir monumentals preses amb la vegetació ribereña. La seva densitat —baixa als parcs de les Rocalloses— es manté alta al Canadà, ja que la continuada tasca dels trampers ha estat còmodament contrarestatada per la bona capacitat reproductiva de l'espècie.

En els boscos de coníferes, i també en els menys corrents caducifolis, s'allotgen els cosmopolites —llur distribució geogràfica arriba fins a Europa— esquirols grisos (*Sciurus carolinensis*), la bona situació dels quals deu

ser, sens dubte, causada pels pinyons, importantíssima font alimentària que comparteixen amb una cinquantena d'espècies d'aus i una dotzena de mamífers.

Una mica més amunt, en el límit dels boscos i als prats subsegüents, són els esquirols terrestres, com el simpàtic esquirol daurat (*Citellus lateralis*), els rosegadors específics, i constitueixen la base nutritiva de la majoria dels predadors que incloen aquests paratges entre llurs territoris de caça.

A les morrenes d'antigues glaceres, finalment, troben el seu refugi els marmotes (*Marmota caligata*), a part d'un escenari ideal —compartit amb uns petits lagomorfes, els piques (*Ochotona princeps*)— on lliurar-se cada capvespre a les complicades pautes de llur atractiu comportament social.

Les ales del bon temps

Fins fa un moment només hem parat atenció als mamífers dels parcs de les Rocalloses canadenques; hora és ja d'ocu-

A la primavera i a la tardor, a causa dels moviments migratoris, són molt habituals les concentracions de milers d'aus

par-nos de les aus, la classe animal més visible, encara que tampoc no destaca per la seva abundància. No obstant això, per no induir a errades, aquesta última afirmació només s'ha de tenir en compte als mesos d'estiu, ja que a la primavera i a la tardor, a causa dels moviments migratoris, són molt habituals les concentracions de milers d'aus que segueixen un mateix camí aeri per viatjar vers el sud.

En qualsevol cas, entre unes dues-cents espècies censades, són els rapinyaires —representats per l'astor (*Accipiter gentilis*), als llocs més espessos, i per l'àguila pescadora (*Pandion haliaetus*) i l'àguila calba (*Haliaetus leucocephalus*), als rius, llacs i pantans— els més importants des del punt de vista ecològic, ja sigui perquè actuin selectivament sobre els rosegadors —tal és el cas de l'astor—, o sobre les diferents espècies de peixos: truita arc iris (*Oncorhynchus nerka*), salmó roig

(*Salmo gairdneri*), luci (*Esox lucius*), etc., que habiten aquests parcs. A part dels esmentats rapinyaires —que no són tots els qui s'hi hostatgen—, altres aus característiques són les gavines continentals —com la gavina cendrosa (*Larus canus*)—, el grèvol engolat (*Bonasa umbellus*), el gall dels avets (*Canachites canadensis*), el lagòpode escandinau (*Lagopus lagopus*) i l'escassa perdiu blanca (*Lagopus mutus*) —només visible a les latituds més septentrionals del Parc Nacional Jasper—, així com nombroses espècies de fringíl·lids sempre inquiets i melodiosos.

L'amenaça de l'home

Conclòs ja l'estudi detallat —des dels punts de vista històric, geològic, botànic i faunístic— d'aquests meravellosos racons de les muntanyes Rocalloses del sud del Canadà, no podem acomiadar aquestes línies sense esmentar la interacció existent entre l'home i la natura salvatge dels set parcs.

Però si, abans de tot, donem les xifres de visitants anuals —serveixi com a exemple que l'any 1991 els parcs de les Rocalloses enregistraren més de cinc milions de turistes—, als quals hem d'afegir les dels habitants de les poblacions que queden al seu interior, és molt possible que molts dels lectors apostin per una lenta, però segura, transformació vers una situació que desgraciadament afecta els més amplis sectors de l'escorça terrestre i que en cap moment no seria desitjable. No obstant això, tal extrem no sembla probable, ja que, gràcies a aquesta consciència proteccionista desencadenada al segle passat, actualment els set parcs que formen els parcs de les Rocalloses estan perfectament estructurats de cara a una correcta ordenació per a l'aprofitament de llurs recursos, siguin del tipus que siguin.

D'aquesta manera, amb la instauració de diferents zones: verge, especial, recreativa i d'ús intensiu —cadascuna amb una extensió adequada—, no tan sols s'aconsegueix preservar íntegrament les zones més valuoses, sinó que, a més a més, es possibilita —mitjançant càmpings, motels i berradors estratègicament distribuïts— el necessitat a propament, o el desitjat retrobament, entre l'avorrit home "civilitzat" de les ciutats i la natura: font d'etern benestar i veritable bressol de la vida.

Data de recepció de l'original: 12.92

Per saber-ne més

BANFIELD, A.W.F.: *The Mammals of Canada*. University of Toronto Press. 1974.
BURK, D. (ed.): *The Black Bear in Modern North America*. Boone and Crockett Club. Amwell Press. Clinton, N.J., 1979.
CARBYN, L.N.: *Wolves in Canada and Alaska: their status, biology and management*. Canadian Wildlife Service. Rep. ser. núm. 45. 1983.

COADY, J.W.: *Wild Mammals of North America*, capítol 46. Chapman i Feldhamer, eds. The John Hopkins University Press. Baltimore, 1982.
DELCOURT, J.: *L'Ouest canadien*. Col. Autour du Monde. Ed. Solar. 1986.
GODFREY, W.E.: *The Birds of Canada*. Edició revisada. National Museum of Canada. 1986.

On adreçar-se

Parc Nacional Yoho. Telèfon (604) 343 6324
Parc Nacional Kootenay. Telèfon (604) 347 9615
Parc Nacional Banff. Telèfon (403) 762 3324
Parc Nacional Jasper. Telèfon (403) 852 6161
Administració del Parc Nacional Banff:
Superintendent
Banff National Park, POB 900, Banff TOL 0V0
Administració del Parc Nacional Jasper:
Superintendent
Jasper National Park, BOX 10, Jasper TOE 1E0